

## КОНСПЕКТ

за държавен изпит на студентите от специалност  
„Управление на здравните грижи” ОКС  
„Бакалавър”

### I. Управление на здравните грижи

1. Модерно сестринство – задачи, функции и роля на съвременната медицинска сестра.
2. Организация и организационни структури
3. Планиране – процес на планиране. Стратегическо, функционално и оперативно планиране.
4. Управленски решения – видове. Средства за решаване на проблем.
5. Процес на вземане на лични и групови решения.
6. Управление на работни групи.
7. Екип – същност. Роля на здравния специалист в екипа.
8. Комуникации в сестринската работа.
9. Общуване и взаимодействие с пациент. Взаимоотношението с пациента – част от професионалното сестринско поведение.
10. Разговорът като комуникация в работата на ръководителя по здравни грижи.
11. Работни съвещания и срещи като форма на комуникация.
12. Здравно възпитание и здравно обучение – принципи, същност, методи, модели и средства.
13. Сестрински метод. Концептуален модел на В. Хендерсон.
14. Управление на конфликтите – най чести причини за конфликти в професионалната среда. Конфликтността в работата на медицинската сестра.
15. Лидерство и власт в сестринството.
16. Стили на управление.
17. Мотивационни теории. Мотивацията като средство за управление.
18. Наградни програми и стимули в сестринството.
19. Времето като ресурс - ефективно управление на времето на здравния специалист.
20. Управление на човешките ресурси. Привличане и подбор на персонала.
21. Интервюто като средство за набиране на персонал.
22. Теории и модели за сестринските грижи.
23. Организация и предоставяне на качествени сестрински грижи.
24. Контролът като функция на мениджмънта в сестринството.
25. Подходи за управление качеството на здравните грижи чрез стандарти.
26. Осигуряване на непрекъснати и качествени здравни грижи.
27. Управление на качеството в болницата – роля на ръководителя на здравните грижи.
28. Качество на здравните грижи в ПМП. Документиране. Професионалистите по здравни грижи, част от екипа на ОПЛ. Задачи, функция и роля на МС в ПМП.
29. Управление на планираната промяна. Съпротива на промяната.
30. Необходимост от икономически анализ в дейността на главната медицинска сестра.
31. Контрол на материалните средства.
32. Здравни проекти – същност.
33. Медицинско сестринско изследване. Организация и провеждане.
34. Наставничество в сестринството.
35. Роля на наставника при формиране на практическите умения и навици у обучаваните.

## **II. Педагогически науки**

1. Възникване, същност и развитие на педагогиката като наука. Статут: цел, предмет и обект; функции; основни понятия. Система на педагогическите науки. Връзка на педагогиката с други науки.
2. Развитие на личността като педагогически проблем. Основни фактори, обуславящи развитието: наследственост, среда и възпитание. Концепции за развитието.
3. Възпитание и възпитателен процес (същност, структура, етапи).
4. Определение за метод и форма на възпитание. Основни методи и форми за възпитание. Характеристика на два метода и две форми по избор.
5. Определение за принцип. Основни принципи за възпитание. Характеристика на три принципа по избор.
6. Обучението като социален и педагогически феномен. Същност и структура. Кратка характеристика на всеки структурен компонент. Обосноваване на водещата роля на целта спрямо другите компоненти.
7. Специфични особености на учебния процес във висшето медицинско училище. Основни компоненти на структурата на учебния процес. Кратка характеристика на всеки компонент.
8. Определение за цел. Видове цели във висшето медицинско училище. Подробна характеристика на всеки вид. Качества на целите.
9. Определение за таксономия. Подробно описание на таксономията по Жан Жак Гилбер. Методически изисквания при формулирането на целите на конкретно занятие.
10. Определение за принцип. Видове принципи. Характеристика на всеки вид.
11. Определение за метод. Основни детерминанти на методите за обучение. Най-често използвани методи за обучение във висшето медицинско училище. Характеристика на всеки един метод.
12. Понятие за форма и организационна форма на обучение. Видове организационни форми за теоретично и практическо обучение на студентите в медицинските университети. Подробна характеристика на всяка група форми.
13. Определение за субект. Основни субекти в процеса обучение във висшето медицинско училище: преподавател, студент, пациент (функционални и ролеви характеристики на всеки един от тях).
14. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на лекционно занятие.
15. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на семинарно занятие.
16. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на учебно-практическо занятие.
17. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на учебна (клинична) практика.
18. Определение за самостоятелна работа. Видове самостоятелна работа. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на самостоятелната работа.
19. Определение за контрол в процеса на обучение. Видове контрол. Методически изисквания за планиране, организиране и провеждане на контрол.
20. Определение за оценка. Видове оценки. Функции и качества на оценката. Роля и значение на самооценяването в обучението.

## **Социална медицина, икономика, право**

### **1. Социална медицина**

1. Здраве и болест. Развитие на концепцията за здраве. Детерминанти на здравето. Демографски процеси. Статика на населението: същност, здравни аспекти. Типове възрастови структури. Механично движение на населението: видове, фактори и здравни аспекти.
2. Раждаемост, плодовитост, възпроизводство – показатели и фактори, тенденции в България, международни сравнения.
3. Смъртност – показатели и фактори, тенденции в България, международни сравнения.

- Детска смъртност – видове, тенденции в България, международни сравнения.
4. Заболяемост – основни понятия, показатели, методи за регистрация и изучаване. Международна класификация на болестите.
  5. Заболяемост с временна и трайна нетрудоспособност. Показатели и оценка. Експертиза на трудоспособността.
  6. Първична и специализирана извънболнична медицинска помощ. Функции на общо практикуващия лекар. Спешна медицинска помощ.
  7. Болнична медицинска помощ. Видове болнични заведения, функции, структура, финансиране и управление. Хоспитализация – фактори, индикации. Пациентът в болницата. Оценка на дейността на болницата.
  8. Социално-медицински проблеми на жената и майчинството. Планиране на семейството.
  9. Социално-медицински проблеми на детството и юношеството.
  10. Старееене на населението. Социално-медицински проблеми на възрастните хора.
  11. Промоция на здравето. Международни и национални политики.

## **2. Икономика на здравеопазването**

1. Икономическата теория на здравната сфера: общо и специфично. Основни компоненти на теоретичния анализ на икономиката на здравната сфера.
2. Търсене на медицински услуги – фактори, влияещи върху индивидуалното търсене на медицински услуги; ролята на лекаря за индивидуалното търсене; еластичност на търсенето на здравни услуги.
3. Теория на разходите. Видове и значение на разходите. Анализ на разходите.
4. Основни начини на финансиране на здравеопазването: Данъчно облагане; здравно осигуряване; медицински спестовни сметки; потребителски плащания; външно финансиране.
5. Типология на здравните системи. Сравнителен анализ на моделите на финансиране. Функции на здравната система.

## **3. Право**

1. Държавно управление - обща характеристика. Органи на държавно управление. Видове органи на държавно управление и компетентност.
2. Административен акт - понятие и обща характеристика. Видове административни актове. Условия за законосъобразност.
3. Административно наказателна отговорност. Административни нарушения и наказания. Производство по установяване на административно нарушение, налагане и изпълнение на административните наказания.
4. Трудов договор. Понятие, сключване, съдържание, форма.
5. Видове трудови договори.
6. Срочни трудови договори. Трудов договор за изпитване. Дисциплинарна отговорност. Видове нарушения на трудовата дисциплина. Видове дисциплинарни наказания. Производство по налагане на дисциплинарно наказание.
7. Предварителна закрила преди уволнение.
8. Наказателна отговорност на медицинските специалисти. Състав на престъплението. Престъпления в сферата на здравеопазването. Гражданска деликтна отговорност на медицинските специалисти. Понятие. Фактически състав на отговорността за неправомерно увреждане за виновно причинени вреди на пациента.
9. Безвиновна отговорност за неправомерно увреждане. Отговорност на лечебното заведение. Отговорност за вреди, причинени от вещи.
10. Информирано съгласие на пациента. Понятие. Източници. Правна същност на информираното съгласие. Условия за валидност на съгласието.
11. Правно значение на съгласието и последици при неизпълнение на задължението за вземане на съгласие от пациента. Форма на съгласието.
12. Медицинска тайна. Понятие. Източници. Основни положения.



## **ЛИТЕРАТУРА:**

### **По I. Управление на здравните грижи**

1. Борисов, В. Здравен мениджмънт- I, II част, УИ София, 2005.
2. Георгиева Л., С. Попова. Професии в здравеопазването. Варна: МУ-Варна, Стено, 2017.
3. Грънчарова, Г. Социална медицина, УИ Плевен 2002.
4. Грънчарова, Г. Управление на здравни грижи, УИ Плевен, 2005.
5. Донъли, Д. Х. мл., Д. Л. Гибсън. Основи на мениджмънта. Издателство "Отворено общество", София, 1997, 663стр.
6. Дракър, П. Ефективният ръководител. Класика Стил, София, 2002.
7. Дракър, П. Мениджмънт: задачи, отговорности, практики. Класика Стил, София, 2003.
8. Дракър, П. Практика на мениджмънта. Класика Стил, София, 2001.
9. Коен, У. Новото изкуство на лидера. Класика Стил, София, 2001.
10. Мухина С. и колектив, философски основи на сестринството, УИ Плевен, 2006
11. Павлова, С. Професионална среда и поведение на медицинската сестра, ИК Стено, 2015.
12. Порязов, А. Организация и технология на управлението. Университетско издателство, ВСУ Черноризец Храбър, 2007.
13. Тончева С., Наставничество в сестринството, ИК Стено, 2012.
14. Тончева С., Грудева М., Практико – приложни аспекти на наставничеството в клиничната практика (практическо ръководство за основните субекти в сестринското практическо обучение, МУ Варна, 2020
15. Шопов, Д, М. Атанасова: Наръчник по управление на човешките ресурси. Труд и право, София, 2002
16. Шопов, Д, М. Атанасова: Управление на човешките ресурси. Тракия-М, София, 1998.
17. Diagnostics infirmiers. Definitions et classification. ANADI. InterEditions MASSON, Paris, 1998, p.315.
18. Hein E. C., M. J. Nicholson. Contemporary leadership behavior. Third edition. Scott, Foresman/Little, Brown Higher Education, 1990.
19. Jamerson P.A., C.A.Hornberger, E.J.Sullivan. Nursing leadership and management in action. Fourth Edition. Addison-Wesley., 1997.
20. Sullivan E.J., Ph. J. Decker. Effective leadership and management in nursing. Addison- Wesley. Fourth Edition, 1996.
21. Tappen R.M., S.A.Weiss, D.K.Whitehead. Essentials of nursing leadership and management. F.A.Davis Company, Philadelphia, 1998.
22. Value of nursing in a changing world. International Council of Nurses, Geneva, 1996.

### **По II. Педагогически науки**

1. Грудева, М. (2010). Основни проблеми на педагогиката и андрагогията. Варна.
2. Грудева, М., В.Гюрова, Т.Костадинова. (2016). Методика на академичното преподаване. Варна.
3. Грудева, М., Ст.Павлова, Д.Близнакова Хр. Групчева, Ан.Цветкова Св. Пенева В. Димитрова Ел. Крайчева Ем. Георгиева М. Йорданова Я. Христова Д. Гешева. (2018). Методика на практическото обучение на студентите от професионално направление „Здравни грижи.“/Теория и методика на образователния процес. Книга 4 ISBN 978-619-221-122-6 Изд. МУ, Варна.
4. Грудева, М., Ст.Павлова. (2018). Теория на обучението на студенти от професионално направление "Здравни грижи."/Теория и методика на образователния процес. Книга 3 ISBN ISBN 978-619-221-121-9 Изд. МУ. Варна
5. Димитров, Л. и колектив. (2005). Теория на възпитанието. София.
6. Костова, С., В.Делибалтова, Б. Господинов. (2012). Педагогика. София.
7. Педагогика. Теория на възпитанието. (първа част). (2007). Под науч. р-во и ред. на Т. Попов., София.
8. Педагогика. Теория на обучението. Дидактика. (2009). Под науч. р-во и ред. на Т. Попов., София.

### **По III. Социална медицина, икономика, право**

#### **Социална медицина:**

1. Болничен мениджмънт. Под ред. на Л. Иванов, Ж. Големанова. С., НЦОЗ,2005;
2. Болнично управление. Под ред. на М. Попов. С. ИК Хераклит,2002;
3. Вълканова, М. Медицинско право, Варна, 2019
4. Вълканова, М. Професионалният риск в медицината – гражданскоправни аспекти, Варна, 2018
5. Георгиева, Л., Ст. Попова, А. Керековска. Социална медицина за студенти от професионално направление Здравни грижи, Стено, Варна, 2017.
6. Гладилов, С. Н., Е. И. Делчева. Икономика на здравеопазването. С., Princeps,2009;
7. Голева, П. Отговорността на лекаря за вреди, причинени на пациента, София, 2004
8. Гранчарова, Г. А. Велкова, С. Александрова. Социална медицина, Издателство на МУ-Плевен,2006;
9. Грънчарова, Г., С. Янкуловска. Основи на социалната медицина.Издателски център на МУ-Плевен, 2021 г.;
10. Давидов, Б., Болнична икономика. С., Св. Кл. Охридски,2004;
11. Йосифов Н. Трудово и осигурително право, В. 2011 г
12. Костов, Д. Административно право и процес, София, 2018
13. Лазаров, К., Административно право, С., Феня, 2011 г., второ преработено и допълнено издание.
14. Мръчков, В. Трудово право, 10 издание, София, 2018
15. Основи на болничното управление, под ред. на проф. М. Попов, македонияпрес, София, 2000;
16. Попова, С., А. Керековска. Социална медицина за студенти от професионално направление Здравни грижи, Стено, Варна,2015;
17. Социална медицина, под редакцията на Ст. Попова, Стено, Варна,2012;
18. Тулчински, Т., Е. Варивакова, Ново обществено здравеопазване, Лотос 23,2004.
19. Blank, R. N., V. Bura. Comparative Health Policy. Palgrave,2004;
20. Drummond, M. etal. MethodsofEconomicEvaluationin Health Care Programmes. Oxford, 2005.
21. L Jacobs, P., J. Rapoport. TheEconomicsof Health andMedical Care. Jones and Bartlett Publishers, 2004;
22. McPake, B., L. Kumaranyake, L., C. Normand. Health Economics: AlternativePerspectives. Routledge,2002;
23. Santerre, R. E., S. p. Neun. Health Economics: Theories, Insights, andIndustryStudies. Thomson, 2007;

### **Право:**

1. Зиновиева, Д. Права на пациента, София,1998;
2. Зиновиева, Д. Правни и етични аспекти на донорството и трансплантацията, София, 2003;
3. Йосифов Н. Трудово и осигурително право, В.2011;
4. Лазаров, К. Административно право, София,2011;
5. Лисаев, П. Медицинска деонтология и медицинско право, София,1996;
6. Митков, В., Вълканова, М. Здравно законодателство, Варна,2005;
7. Мръчков, В. Трудово право, София,2012;
8. Славов, С. Лекарски грешки и лекарски деликти, София,1996.
9. Средкова, К. Трудово право – обща част, лекции, София,2010;

### **Икономика:**

1. Атанасова Е. Потребителски плащания в здравния сектор. Стено. Варна, 2018.
2. Веков Т. Управление на икономиката на здравеопазването и здравните реформи. Български Кардиологичен институт. София, 2012.
3. Велева Н. Икономика на здравеопазването. Издателски център на МУ-Плевен. Плевен, 2016.
4. Гладилов С, Делчева Е. Икономика на здравеопазването. Princeps. София, 2009.
5. Димова А, Рохова М, Коева С, Атанасова Е, Коева-Димитрова Л, Костадинова Т, Шпрангер А. България: Анализ на здравната система 2018. Здравни системи в преход. МУ “Проф.д-р

Параскев Стоянов”, Световна здравна организация – Европейска обсерватория по здравни системи и политики. Варна, 2019.

6. Златанова Т и кол. Въведение в икономическите знания. ГорексПрес. София, 2016.
7. Златанова Т, Петрова-Готова Ц, Попов Н, Щерева-Тзуни Д, Янева Р. Икономика на здравеопазването. ГорексПрес. София, 2017.
8. Ковачев З и кол. Микроикономика. Стено, Варна, 2018.
9. Коева Ст. Въведение в микроикономиката (PowerPoint презентации), Е-литера, 2014.
10. Коева Ст. Въведение в микроикономиката (електронен учебник и помагало), Е-литера, 2012.
11. Blank, R. H., V. Bura. Comparative Health Policy. Palgrave, 2004.
12. Case, K.E., A., R.C. Fair, S. Oster. Principles of Economics (11th Edition). Prentice Hall. 2014.
13. Dimova A. Health Financing System in Bulgaria. MU-Varna. Varna, 2018.
14. Drummond M, Sculpher M, Claxton K, Stoddart G, Torrance G. Methods for Economic Evaluation of Health Care Programmes. Fourth edition. Oxford University Press, 2015.
15. Folland S, Goodman A, Stano M. The Economics of Health and Health Care. International edition. Eighth Edition. Routledge, 2017.
16. Getzen T. Health Economics and Financing. Fifth edition. J Wiley & Sons. NY, 2013.
17. McPake B, Normand C, Smith S. Health Economics: An International perspective. Third edition. Routledge, 2013.
18. OECD/EU 2018. Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris. [https://doi.org/10.1787/health\\_glance\\_eur-2018-en](https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en)
19. Santerre, R. E., S. P. Neun. Health Economics: Theories, Insights, and Industry Studies. Thomson, 2007.